

Česko-slovenské predbežné a súbežné poštové známky na území Slovenska (2)

3.6. Výplatné známky Kosci s nápisom MAGYAR POSTA

Situácia so známkami vydania Kosci (10 f a 20 f) s nápisom MAGYAR POSTA je úplne odlišná. Maďarská poštová správa vydala nové výplatné známky vo februári (?) 1919 a známky neboli úradne dodané na územie Slovenska, pretože ho už kontrolovala nová štátna moc (ČSR). Napriek tomu ich nálež na celistvosti z poštového úradu na Slovensku je veľmi zaujímavý a patrí medzi veľké vzácnosti poprevratového obdobia. Známkami Maďarskej republiky s nápisom MAGYAR POSTA boli výnimočne použité na Slovensku počas maďarského obsadenia (jún 1919) časti územia východného Slovenska. Palotás [13] oznámil nález celistvosti, ktorá bola vyplatená známkami vydania Kosci (2x 10 f) s nápisom MAGYAR POSTA. Známkami na obyčajnej listovej zásielke znehodnotil odtlačok poštovej pečiatky s legendou KASSA / A 2A / 919 JUN 25 (= Košice 2), pretože Košice (= Kassa) boli dočasne obsadené maďarskou republikánskou (bolševickou) armádou.

Na tomto mieste upozorňujem na falzifikát (?) celistvosti [8; foto (s. 15)] s rakúskou známkou Koruna (10 h) a maďarskou známkou Kosci (10 f) s nápisom MAGYAR POSTA. Na známke je odtlačok pečiatky pošty Bytča s legendou BICSCSEFALU / A / 919 JAN 8.

3.7. Znáмка Sürgös

Osobitná známka (2 f) s označením SÜRGÖS pre tlačivá bola vydaná 1. novembra 1916 a v pôvodnom určení platila do 31. decembra 1917. Znáмка bola určená na úhradu príplatku (2 f) za zrýchlenú dopravu tlačiva vo vnútroštátnom styku, do Rakúska, Bosny a Hercegoviny alebo do Nemecka. Po tomto dátume sa používala ako výplatná známka, ale jej použitie na Slovensku v poprevratovom období je veľmi vzácné; známka platila do 28. februára 1919.

Obr. 12: TALLÓS (Tomášikovo), 919 FEB 4. Poštová peňažná poukážka (do 200 K, poukázateľná 35 f.) Uhorské výplatné známky Kosci (3 f + 2x 15 f) a náhla známka (2 f) použitá vo funkcii čs. súbežných výplatných známok. Výnimočné.

3.8. Výplatná známka maďarskej poštovej sporiteľne

Uhorská poštová správa vydala 1. júla 1916 poštový úsporný lístok (= postatakaréklap) ako osobitnú celinu určenú na úsporu malej finančnej sumy (1 koruna). Na celine je natlačená známka poštovej sporiteľne (10 f) vo fialovej farbe podľa návrhu V. Brandmayera. Znáмка má kruhový nápis M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNTÁR okolo uhorskej kráľovskej koruny a známka bola vydaná 1. júla 1916 aj v hárkovej úprave. Zakúpenie známky slúžilo ako doklad o úspore minimálnej (10 f) finančnej čiastky. Drobný sporiteľ postupne nalepil na predtlačenej mieste 9 známok poštovej sporiteľne a celinu v hodnote 1 K (10 f + 9x 10 f) odovzdal na poštovom úrade [14], ktorý mu usporenú čiastku (1 K) pripísal na vkladnú knižku. Platnosť celiny a známky na Slovensku skončila pri menovej odluke (1919), platnosť známky v Maďarsku skončila 31. decembra 1923. Uhorská poštová správa vydala (1886, 1900, 1911) celinové

úsporné lístky, kde sporiteľ nalepil výplatné známky na vyznačené miesta. Úsporný lístok (1886) s natlačenou výplatnou známkou (5 kr.) v ružovej farbe platil do 30. septembra 1900. Ďalšie úsporné lístky (1900, 1911) s natlačenou výplatnou známkou (10 f) v červenej farbe platili do 31. decembra 1916, ale úsporné lístky sa používali do spotrebovania, ak na úhradu vloženej čiastky boli použité nové známky poštovej sporiteľne. Uhorská pošta takto účinne eliminovala riziko odcudzovania neopečiatkovaných výplatných známok. Znáмка poštovej sporiteľne bola pritom **platnou** poštovou ceninou, ale mala obmedzený výplatný charakter a slúžila iba na vyúčtovanie minimálneho vkladu.

Obr. 13: SZLANICZA (Slanica), 919 FEB 17. Poštová poukážka; uhorská výplatná známka Parlament (1 K), doplatná známka (20 f) červená číslica a známka poštovej sporiteľne (10 f), použité ako čs. súbežné výplatné známky. Výnimočné.

Námietka, že známka v poprevratovom období bola väčšinou použitá ako **výplatné provizorium** na peňažných poukážkach je irelevantná, pretože do rovnakej kategórie výplatných proviziórií patria použitie uhorskej doplatnej známky červená číslica (1 f až 30 f) alebo použitie súrnej známky (2 f) na tlačivá (SÜRGÖS) vo funkcii výplatnej známky. Aukčný katalóg [15] obsahuje fotografiu zaujímavej položky, ktorou je úsporný lístok (vzor 1911) so známkami poštovej sporiteľne (použitými ako čs. predbežné v pôvodnej funkcii) a odtlačkom dennej pečiatky (GAJÁR / 918 DEC 23) pošty v Gajároch (= Gajár). Platnosť celiny a známky poštovej sporiteľne na území Slovenska skončila 28. februára 1919. Spätná výmena známok nebola povolená.

Hirsch [16] nezaradil známku poštovej sporiteľne medzi čs. predbežné (súbežné) známky. Špecializovaný katalóg [8] ju sem zaradil, ale do skupiny náhlych (!) známok. Výplatnú známku poštovej sporiteľne (10 f) je ale potrebné zaradiť do skupiny výplatných známok, s poznámkou, že bola určená na úhradu usporenej čiastky nalepením na celinový úsporný lístok a známka nemala všeobecnú výplatnú moc.* Znáмка bola použitá v poprevratovom období ako výplatné provizorium na peňažných priehradkách, čo potvrdzujú vzácné odstrižky peňažných poukážok (obr. 13) alebo ojedinelé použitie na listovej zásielke (obr. 14).

Obr. 14: ÉRSEKÚJVÁR I (Nové Zámky 1), 919 FEB 25. Znáмка poštovej sporiteľne (10 f) použitá vo funkcii čs. súbežnej výplatnej známky na pohľadnici, vzácné.

* Poznámka redakcie: Zařazení spořitelni známky mezi spěšné bylo opravdu způsobeno určitou bezradností autorů katalogu. Nerudovskou otázkou „kam s ní“ nakonec vyřešili (vzhledem k jejímu specifickému charakteru) zařazením mezi podobně atypické známky spěšné. Šlo o provizorní řešení a změna by asi byla žádoucí. Možná by ale bylo nejkorektnější vytvořit pro ni samostatnou skupinu, protože pokud jsou samostatně vedeny známky letecké, spěšné či novinové, bylo by její zařazení mezi běžné známky výplatní rovněž poněkud nepřirozené.